

Vládní výbor
pro zdravotně postižené občany

PRŮKAZ OSOBY S PAS

Osoby s PAS se dostávají do kritických situací mnohem častěji než ostatní, proto je nutné, aby taková osoba nebo její doprovod mohli diagnózu PAS jednoznačně prokázat. Průkaz vydaný odbornou institucí musí mít odlehčovací funkce. Jedná se zejména o oblasti zdravotnictví, všechny ty situace, na jejichž řešení se podílí jakékoli pořádkové či bezpečnostní služby včetně požárních, policejních a pohraničních a také jednání na úřadech. Příklady situací, kdy průkaz pomáhá:

- Jednání na úřadech.
- Cesta dopravním prostředkem, přesuny MHD.
- Zvládání krizových situací – např. havárie, hospitalizace, úraz, požár, ztráta doprovodu, onemocnění doprovodu, náhlá ztráta zázemí rodiny atd.
- Ve zdravotnictví jsou kritické situace zejména při lékařské pohotovosti (velmi dlouhé čekání v čekárně může nakonec ošetření zmařit nebo vyústit v nutnost anestezie), u těch vyšetření, která jsou pro osobu s PAS náročná smyslově (EEG, EKG, MRI, CT...) či situačně (RZS) a zejména na příjmu nebo předoperační přípravě. Nelze očekávat, že zdravotnický i lékařský personál je vždy schopen si poradit s pacientem s PAS – většinou to nedovede a dobře myšleným, ale špatně zvoleným postupem se situace zkomplikuje nebo zablokuje. Tento personál musí být především o situaci informován, aby mohl jednat správně, případně spolupracovat s asistentem.
- V kritických situacích se spoluúčastí pořádkových služeb jako jsou neštěstí, dopravní nehody, průchody hraniční kontrolou, podání svědectví pro PCR nebo soud, výkon vyšetřovací vazby apod., může snadno dojít k velmi vážným situacím jen kvůli tomu, že osoba s PAS nesprávně porozumí pokynu či otázce (komunikační deficit v pragmatické rovině) nebo neadekvátně vyhodnotí rizika dané situace.

Může se zdát, že úřední jednání pro osobu s PAS není nijak kritické, ale často tomu tak není – zejména pokud má tato osoba zhoršenou orientaci (kognitivní deficit) a pokud potřebuje ohleduplné jednání, které jí není poskytnuto.

Všichni jsme zvyklí, že pomůžeme nevidomému člověku najít správnou kancelář v úřadu, doprovodíme osobu na invalidním vozíku nebo tlumočíme neslyšícím u soudu. Nikdo ale není připraven poskytnout stejnou podporu osobám s kognitivní poruchou a jejich občanská, ústavní i lidská práva pak nejsou dodržována. Průkaz pro osobu s PAS vydaný pověřenou autoritou může tyto situace zásadně změnit a proto je nutný.

Jak jsou řešeny výše nastíněné situace za stavu, kdy nikdo nic neví?

* Dívka s Aspergerovým syndromem (dále jen „AS“) (26) přichází s doprovodem večer na lékařskou pohotovost s horečkou. V čekárně, kde je dalších 15 lidí, není upřednostněna a čeká více než hodinu, není místo k sezení a musí sedět na invalidním vozíku (není schopna stát – její zdravotní i psychický stav je špatný). Množství dalších osob, hluky (vzdálené pípání, bzučení zářivky, bouchání dveřmi), pachy a dlouhé čekání způsobí, že nakonec není schopna ambulantního vyšetření a zcela se dekompenzuje – je nutno jí hospitalizovat, aby nebyla zanedbána rizika ohrožení života.

* Muž s AS (33) je bývalou psychotickou partnerkou lživě obviněn z domácího násilí. Protože při výslechu odpoví "Ano" na otázku, jestli se partnerky dotýkal a nějak ji držel (opakovaně se bránil jejím fyzickým útokům a zadržoval úder); následkem toho je zadržen a stráví 3 měsíce ve vyšetřovací vazbě, přestože se ničeho nedopustil, jak nakonec přizná i bývalá partnerka.

* Muž s AS (39) se opakovaně nedostaví na jednání na Úřad práce ČR, protože označení patra na podkladech neodpovídá přesně umístění kanceláře, recepční není ochoten jakkoli pomoci

Vládní výbor
pro zdravotně postižené občany

a pracovnice do telefonu opakuje tytéž pokyny (kancelář je v mezipatře). Následkem toho pozbyde podporu poskytovanou Úřadem práce ČR.

* Chlapec s dětským autismem (11) se dekompenzuje na ambulantním vyšetření na ORL, protože lékař, kterého chlapec zná, bez předchozí domluvy přizve jiného lékaře na konzilium (stačilo to jen oznámit asistentovi). Protože ošetření je nezbytné, je nutný zákrok v anestezii. Předoperační příprava proběhne velmi dramaticky a dojde k poškození vybavení a desterilizaci sálu, protože do předsálí není vpuštěn asistent ani rodič.

* Žena s AS (38) nemůže absolvovat ošetření chrupu, protože požaduje přítomnost asistenta a lékař to připouští pouze, pokud by tato žena měla ZTP průkaz, který nemá. Následkem toho její odepřena zdravotní péče.

PRŮKAZ OSOBY S PAS

- představuje prostředek k zajištění odpovídajícího přístupu osob, se kterými přijde držitel průkazu do styku, po stránce komunikace a respektu k jeho specifickým potřebám;
- avizuje potřebu přizpůsobení procesu ošetření potřebám pacienta s PAS adekvátně s doporučenými zásadami Desatera pro komunikaci s pacientem s poruchou autistického spektra, Komunikačním klíčem a Komunikačním profilem;
- lze v případě potřeby využít v krizových situacích na veřejnosti, v MHD, při kontaktu se záchranáři, požárníky, policií a dále dle uvážení jeho majitele/zákonného zástupce/doprovodu;
- pomůže předcházet situacím, které by vedly k selhání člověka s PAS na veřejnosti a sociálnímu vyloučení. Napomůže účastníkům zátěžových situací zvládnout tyto s minimálním negativním dopadem na ně samotné, povede k rychlejšímu a efektivnějšímu vyřešení problému.

KOMUNIKAČNÍ PROFIL

Komunikační profil představuje souhrn informací o způsobu komunikace držitele Průkazu osoby s PAS. U verbálně zdatných osob s PAS uvádí případná specifika jejich projevu. U neverbálních osob s PAS informuje o formě – metodě využívané alternativní komunikace a výčtu pomůcek, které využívá pro dorozumění s okolím.

Obsahuje upozornění na uklidňující rituály, činnosti, předměty, postupy, podněty apod.

Podoba a podmínky vydávání Průkazu osoby s PAS a Komunikačního profilu držitele průkazu budou stanoveny Ministerstvem zdravotnictví.